

Onderwijzing in de christelijke leer

Onderwijs 1 aan de kinderen 2 in de waarheid 3 uit de catechismus

Gemeente,

Het gaat in het leven om eten. Dat is een stelling. Waar of niet waar. Het gaat in het leven om eten. Als je even nadenkt zullen we toch wel zeggen: nee, dat kun je zo niet zeggen. Als je aan een baby denkt, het gaat erom dat die zal groeien, leert lopen, leert praten. En als je ouder bent dan gaat het erom dat je gaat functioneren in de maatschappij, je weg door het leven vindt. Je kunt niet zeggen dat het gaat om eten in je leven. Toch is eten wel erg belangrijk. Je kunt niet zonder. Je wilt ook niet zonder. Wat is een moeder niet bezig met eten geven van een baby. En wie slaat er nou een paar dagen over met eten? Wat is het eten belangrijk dat het precies goed samengesteld is. Bij baby's maar ook verder. En dat het niet bedorven is, geen bacterien heeft. Er zijn dietistes om daarop te zien. En eten is ook gewoon lekker, het smaakt goed.

De vergelijking voor vanavond is deze. Het eten is de leer. De leer van de kerk, de leer van de Bijbel is eten. En het leren, onderwijzen in de kerk is te eten geven en eten. Gaat het om de leer in de kerk en in het geloof? Nee, dat niet, het gaat erom dat je God kent, Jezus kent, leeft met de Heere tot Zijn eer, getuigt van Hem naar anderen. Daar gaat het om. Maar toch is de leer wel belangrijk. Net zo belangrijk als eten voor je lichaam is. Je kunt niet zonder de Bijbelse leer. Het is ook ontzettend belangrijk dat die leer zuiver is, goed samengesteld. En....het gaat je nog smaken ook, als je het goed leert bezien geniet je ervan, van het onderwijs in de leer en het lezen daarover. Heerlijk.

De Bijbel gaat ons daarin voor. Wat heeft Mozes anders gedaan dan het volk onderwijzen? Heel het boek Deuteronomium is één onderwijs van de Heere door Mozes aan het volk. En dat onderwijs zult ge uw kinderen inscherpen. Zoals een beitel een figuur in hout uitsnijdt, zo maar blijven onderwijzen. Blijven voorlezen, blijven voorhouden. De Psalmen zijn er vol van om de daden des HEEREN door te geven, te onderwijzen. Psalm 78 is er een heel duidelijk voorbeeld van. En wat Jezus anders gedaan dan onderwijs geven: in de Bergrede, in de gelijkenissen, in al Zijn toespraken. En de Timotheus brieven hebben het over de gezonde leer. Gezond voedsel. Geen wonder dat de kerk van de Reformatie eigenlijk direct de leerdienst heeft ingevoerd. De tweede dienst op de zondag als dienst over de leer van de kerk. Want het geloof heeft voedsel nodig. Gezond voedsel. En waar in onze kerk de leerdienst verdwijnt, vaak wordt ingeruild voor themadiensten of speciale

diensten, daar is binnen 1 of 2 generaties de gezonde leer meestal onbekend. Is het geloof vervormd, het christelijk leven vervlakt, en wordt na verloop van de tijd de tweede dienst op de zondag maar afgeschaft.

1 aan de kinderen

Daarom houden we vast aan de leerdienst. Vanaf deze zondagavond weer over de catechismus. Van dat boekje dat ontstaan is in 1563 in de Paltz in Duitsland. Een provincie zagezgd. Een provincie waar zich heel wat afgespeeld had de tijd ervoor. Want in 1518 was Luther naar Heidelberg gekomen dat in de Paltz ligt. 1518, dus minder dan een jaar van 31 oktober 1517: het begin van de Reformatie. En Luther heeft jarenlang gewerkt in de Paltz. En na hem andere, fellere lutheranen. Een doorn in het oog voor de rooms katholieke kerk. En dan hing veel af in die tijd van de overheid. Welke kant koos de keurvorst? De lutherse, de rooms katholieke, of de calvinistische? 40 jaar golft het heen en weer in de Paltz. Totdat in 1559 Frederik de 3e, Frederik de Vrome, aan de macht komt. Een man, overtuigd calvinist, oprecht gelovig. En hij heeft de opdracht gegeven om de gereformeerde leer te brengen in de Paltz. En dat vooral te doen aan de kinderen. Zij moeten weten van jongs af aan hoe het zit. Vooral voor de kinderen. We herkennen dat vanuit de Bijbel. Dat is ook de ontzaglijke waarde van het verbond. De christelijke opvoeding. Dat ouders, geholpen door school en kerk, hun kinderen onderwijs geven. Trouwens daar vragen de kinderen zelf wel om. Net als in Exodus 12 en Jozua 4. Vader, wat is dit voor een lam dat geslacht wordt? Vader, wat betekenen deze stenen bij de Jordaan? Zo gaat het nog: papa, mama, wat is die kaart boven mijn bed? Doopkaart. Papa, mama, wat doen die mensen vooraan in de kerk aan die tafel? Papa, mama, waarom is er zoveel verdriet op de wereld? Waarom zorgt God niet dat iedereen gelooft? Waarom zitten er mannen vooraan in de kerk? Wat een gelegenheden om te vertellen, te onderwijzen. Maar niet alleen dan als ze er om vragen, ook op vaste tijden: driemaal per dag inscherpen vanuit de Bijbel. Zaterdagavond of zondag wat extra door voor te lezen. Juist kinderen hebben voedsel nodig, juist kinderen hebben zuiver voedsel nodig. Dat is een full time roeping voor vader en moeder. Ja het is makkelijker om ze met een dvd zichzelf te laten vermaken, maar we zijn geroepen hen te vertellen. Over het geloof (zondag 7-22), over het gebod (zondag 2-4 en 33-43) en het gebed (zondag 44-52)

Die Frederik de Vrome zei er nog wat bij. Waarom die kinderen onderwijzen? Omdat anders de aangeboren boosheid de overhand krijgt. Want kinderen komen niet blanco op de wereld. Mensen zijn niet neutraal of goedbedoelend. Niemand denkt en voelt Bijbels van nature.

We schieten er altijd naast vanuit onszelf. Als je vanuit jezelf zou moeten bedenken: hoe kom je met God in het reine? Dan zou je zeggen, los van de Bijbel, door je best te doen en het niet al te bont te maken. Wat is verkiezing? Nou, dat God iedereen verkiest en je moet het wel waarmaken zelf. Wat is zonde? Nou ja dat je wel eens een keer uitvalt. Moet je even goedmaken. Mag een vrouw in het ambt? Nou, als ze daar geschikt voor is, dan kan ze toch tot zegen zijn, waarom niet dan? Maar dat al het onze verdoemelijk is, dat God verkiest en onderscheid maakt, dat zonde de hel verdient, geen mens voelt dat zo. Net zoals geen enkele Nederlander van zichzelf Duits kent. Dan maak je er maar wat van. Je hebt een lesboek nodig waarin staat wat de Duitse woorden zijn en betekenen. Dat bedenk je als Nederlander zelf niet. Zo hebben we de leer nodig om te weten wat zonde, geloof, verkiezing is. dat bedenken we zelf niet. Anders is er een eerste generatie bij ons in de kerk vanavond. Een tweede generatie die weet wel dat mensen gebreken hebben en dat God vergeeft, en die kan zich niet voorstellen dat God een mens afwijst aan de hemelpoort, een de 3e generatie ziet meer in het Intelligent Design: er zal toch wel iemand zijn die aan het begin stond. En in 3 generaties, in 40 jaar tijd, is het christelijk erfgoed vervaagt en verdwenen. Omdat we onze kinderen niet onderwezen hebben. Geen tijd namen om hen wijs te maken in de werken des HEEREN. Als mijn generatie de schakel is die breekt, vallen alle generaties achter me ook weg.

Daar komt nog wat bij. Wij zijn van onszelf zo verdorven dat we ook nooit de goede vragen stellen. Is er een middel om de straf te ontgaan? Hoe ben je rechtvaardig voor God? Uit hoeveel delen bestaat de bekering? Waaruit ken ik mijn ellende? Die vragen stel je uit jezelf niet. Toch? Echt niet! Maar de catechismus stelt ze aan jou, aan u. Blijkbaar vind God dat een punt voor me, blijkbaar wil God dat ik daarover na ga denken. Zijn dit ooit de vragen van ons leven geworden?

2 in de waarheid

Waarom is dat onderwijs nog meer nodig? Dat onderwijs in de waarheid. Dat is allereerst de waarheid dat er zaligheid is door het geloof. In Christus alleen. Al het onze moet schade en drek geacht worden. Is met zonde bevlekt en mist de gerichtheid op God. Maar we hoeven ook niets mee te brengen. Dat kan niet en hoeft niet. Alle sin Christus. Dat is de rode draad door de catechismus. Maar: er is ook dwaling. Mensen die met dezelfde Bijbel in de hand het anders uitleggen en leren. Dat kom je in de Bijbel zelf al tegen. Jezus Zelf heeft de farizeeën dwaalleraars genoemd, blinde leidslieden. De Galatenbrief is één aanval op de dwaalleer dat de werken voor het geloof noodzakelijk zijn. I Corinthe 15 is één betoog tegen een uitleg dat Jezus

alleen geestelijk zou zijn opgestaan. De eerste Johannesbrief bestrijdt de dwaling dat Jezus niet echt mens geweest zou zijn. De Jacobusbrief bestrijdt de leer dat je geen goede werken hoeft te doen. Dat is natuurlijk ook geen wonder als je daarover nadenkt. Als die leer zo belangrijk is als eten, dan is de duivel er alles aan gelegen om dat eten te verzieken of te vergiftigen. Kijk, als de duivel ons zou zeggen: God bestaat niet, leef erop los, na de dood is het over, dan zouden we hem niet geloven zo één twee drie. Daarom doet hij het veel subtieler. Hij handhaaft de Bijbel en de woorden van de Bijbel, maar verandert ze net iets. Geloof, verkiezing, zonde. Verandert het eten wat. Wat andere ingrediënten erin. Beetje vergif erdoor. En hij kan hele gemeenten laten indutten. In slaap brengen. Dan heeft hij winst. Als hij een hele gemeente misleiden kan, dan heeft hij generaties tegelijk te pakken. Als hij ons, jou kan misleiden. Verkeerd voedsel, dan zakt het geloof in, vervaagt en vervlakt. Of vergiftigd voedsel, dat je denkt dat je gelooft terwijl het niet zo is, of dat je weet dat je onbekeerd bent, maar ja, kan ik daar wat aan doen? Dat voedsel: satan wil het veranderen.

Dat is na de Bijbelse tijd zo gebeven. Rond 1600. Lutheranen, dopersen, rooms katholieken, calvinisten. En in onze dagen: allerlei soorten gereformeerden, evangelischen, moderne theologien. Op zich geen wonder dus: de duivel wil net liever dan het goede voedsel, de gezonde leer aantasten. Daar heeft hij enorm belang bij. Daarom noemt de catechismus soms ook heel bewust enkele kleine woordjes.

Wat is een waar geloof? Waar geloof. Je hebt blijkbaar ook schijn geloof, niet waar geloof. En dan niet in de zin van Islam of boeddhisme, maar christelijk geloof, en toch niet echt. Wat is een waar geloof? En uit welke delen bestaat de waarachtige bekering. Waarachtige bekering. Je leven kan ook verandert zijn zonder dat het bekeerd is. En wat is een gebed dat God aangenaam is? Er is dus ook gebed dat God niet aangenaam is.

Dus: het eten van de leer is nodig. Anders sterft een kind, een mens. De leer, het onderwijs is nodig. Anders sterft het geloof uit in 2 of 3 generaties. Valt de godsdienst weg en brokkelt af. Nu is het bij een kind zo dat een kind er daarom ook om vraagt, krijgt. Die baby meldt zich wel na 3 uur, 4 uur. Een mens niet. Die moet het krijgen ook al vraagt hij er niet om.

Dat eten moet gezond zijn. Goed samengesteld. Bij kinderen, vooral bij hen, jongeren en ouderen. De leer moet zuiver zijn. Anders wordt het geloof verziekt, vergiftigd. Dus dat is de moeite waard om je daarin te verdiepen en daarvoor te zorgen. Welke kinderbijbel koop ik, welke uitleg geef ik mijn kinderen. Stel je voor dat ik ze verkeerd voedsel geef, verkeerde leer voorhoud.

En je gaat eten omdat je het lekker vind. Als je gezond bent dan krijg je zin in eten op zijn tijd. Dan zeg je niet, he dat kost me weer een half uur zo'n buffet, zo'n diner, nee, heerlijk, je eet voor je plezier. Herkent u dat niet, en jij? Als je bezig raakt met de geestelijke dingen, met je zaligheid, dan wil je eten. Dan wil je onderwijs. Bijbeluitleg. Er wat over lezen: wat is nou, geloof, bekering, zondekennis, bidden, God dienen, Jezus kennen. Je gaat ernaar op zoek. Je gaat er vrije tijd voor besteden. Dat is geen zonde van je tijd, zoveel andere dingen zijn letterlijk zonde van mijn tijd. En: je krijgt er smaak in, je gaat het lekker vinden. Zo'n boekje over geloof, zo'n artikel over de ambten van Christus, zo'n preek over de verzoening of zelfs de uitverkiezing: je geniet! Heerlijk. Meer en meer.

3 uit de catechismus

Ja, maar waarom zou je daar dan de Heidelberger Catechismus als voedsel gebruiken? Als onderwijs. Wie zegt dat dat gezond voedsel is? Kun je niet beter zelf de Bijbel uitleggen? Samen met vrienden Bijbelstudie doen? Dat je zonder vooroordeel de Bijbel zelf toepast? Prima bedoeling natuurlijk. Doe het maar: bijbelstudie, gezamenlijk Bijbelstudie, mooi voor de zaterdagavond bijv. Alleen, dan kijk je door jouw bril naar de Bijbeltekst. Je legt hem uit zoals jij denkt dat er staat en zoals jij denkt dat er bedoeld wordt. En zou het dan niet verstandig zijn om je te laten helpen door anderen die voor jou de Bijbel hebben uitgelegd? Zoals Ursinus en Olevianus. Zij hebben de catechismus opgesteld, daarna is hij op tal van synodes geweest. Ook in de Nederlanden. In 1568 op het convent van Wezel, daarna de synode van Emden en die van Dordt in 1574. Met steeds ook afgevaardigden uit het buitenland. En al die synodes hebben vastgesteld en uitgesproken; deze catechismus is bijbels. Spreekt de bijbel na, vat de Bijbel correct samen over geloof, Christus, bekering, sacramenten enz. Tot in de synode van 1618/1619 toe. Waar ruim 100 afgevaardigden uit alle nederlandse provincies en uit het buitenland unaniem besloten: de catechismus is Bijbels. Laat daaruit onderwezen orden zondagmiddag. Dan moesten in de kerkdienst de catechisanten de zondag opzeggen en daarna preekte de dominee erover. Dus dat is niet niks. Neem er dat maar bij als rode draad. De catechismus moedigt daartoe aan: onderzoek me maar of het bijbels is, lees alle Bijbelteksten maar die onder de vragen en antwoorden staan.

Je zou de catechismus kunnen vergelijken met de witte strepen langs de weg, bijv langs het Westeind of Laageind. Die geven aan: hier is de rand van de weg, dan heb je berm en dan de brede sloot. Nou, de catechismus is als die witte streep. Ga er maar van uit dat die goedstaat. Ja, het zou kunnen zijn dat die streep verkeerd getrokken is en dat je

over die streep heen moet om op de weg te blijven. Maar die kans is niet groot. Dan moet je je wel tien keer bedenken, voor je denkt dat de catechismus ernaast zit. Want synodes uit de bloeitijd van de Reformatie hebben hem vastgesteld.

Per onderwerp staat het netjes op een rijtje in de catechismus. Onthoud dat maar: geloof zondag 7, voorzienigheid zondag 10, rechtvaardiging zondag 23, bekering zondag 33, gebed zondag 44. We hopen er weer aan te beginnen de komende tijd. Nou kun je ook nog wel eens horen: ja, maar dat weten we allemaal al? Je hebt op zondagsschool gezeten, Driestar, catechisatie, weer die catechismus, dat weten we wel. Nou, in de eerste plaats, als ik dat dan navraag, en wat zegt dan zondag 23 over de rechtvaardiging, dan weet je het soms toch wat minder goed. Dat valt meestal nog wel mee, of tegen, dat: ik weet het allang. Maar al zou je het weten, dan is het zo belangrijk dat je het weer hoort. Want weten is één ding. Het beleven is wat anders. Als je zegt ik weet wel wat zonde is. Beleef je het ook? De verdoemenis verdient te hebben? Ik weet wel wat het betekent dat Jezus voor me stierf. Beleef je het ook in diepe verwondering en aanbidding? Weten is, beleven is twee. En dan gaat het uiteindelijk om vrucht dragen. Heilig leven en getuigen. Zonden overwinnen en God eren. Dus eerst het weten en geloven, dan het beleven en ervaren, dan het vrucht dragen. Altijd maar door, altijd maar weer.

Waarom de catechismus, omdat hij zo mooi en Bijbels is.

Met name over drie dingen: geloof, gebod en gebed. Geloof, de 12 artikelen, zondag 8 t/m 23 gebod, de tien geboden en de samenvatting, zondag 2-4 en 33-43. Gebed, het Onze Vader, zondag 45-52. Als een rode draad loopt daar doorheen dat de zondaar zalig wordt door het geloof alleen. Al onze werken zijn onrein en kunnen niet voor God bestaan. Je moet al het jouwe afschrijven. Vuilnis en drek achten. Alles doet tekort aan God. Je kunt niets aanvoeren. Alles afgekeurd. En je hoeft niets aan te voeren, je hoeft niets mee te brengen. Alles is in Christus. Geloven is: niets hebben, alles ontvangen. Niets om te verdienen, alles krijgen in Christus.

Dan is opvallend dat de catechismus voortdurend de rijkdom van de gelovige schildert. Dus wat is de rijkdom die God in Zijn verbond biedt en die in het geloof ontvangen wordt. En dat herhaalt zich steeds. Wat troost u, wat nut u, wat baat u. En een hele reeks van schatten trekt dan aan ons voorbij. Zondag 1 dat ik het eigendom van Christus ben, kind van de Vader, tempel van de Geest. Zondag 16 het nut van Jezus' lijden is dat de dood doorgang is tot eeuwig leven en dat onze oude mens met Hem gekruisigd is en wij Hem ter ere leven. Zondag 17 nut van de opstanding is dat ik Zijn gerechtigheid krijg, dat ik nieuw

leven krijg dat ik zalig zal opstaan. Nut van de hemelvaart is dat ik een voorspraak in de hemel heb, dat Hij mij tot Zich nemen zal en Zijn Geest zend. Nut van Zijn zitten ter rechterhand is dat ik door Hem gezegend ben en beschermd wordt. De troost van de wederopstanding en het eeuwig leven dat ik terstond met mijn ziel bij het sterven tot Christus genomen word en dat ik eeuwige vreugde zal bezitten en met een verheerlijkt lichaam Hem dienen zal. En dat baat me dat ik voor God rechtvaardig ben en erfgenaam van het eeuwige leven. De glorie straalt ervan af, de vreugde, de schatten zo groot zo rijk. Hebt u dat wel eens als u er met uw kinderen over praat.

Heb je dat wel eens als je er met vrienden over praat het is zó rijk om te geloven! Om God te kennen. Je zou er zo gelukkig mee worden, net zo gelukkig als ik en dat is wat.

En als ik nog buiten die rijkdom sta dan is elk artikel van het geloof een koord uit de hemel dat neergelaten wordt op aarde. Om me aan vast te klampen. Om me arm en verloren aan vast te klampen. Ja Heere, schenk het ook mij, ook mij.

Een tweede typering van de Heidelbergse catechismus is de indeling, de hoofdindeling. De hoofdstructuur van dit boekje. De driedeling van ellende verlossing en dankbaarheid. Weten hoe groot je ellende is, hoe je ervan verlost wordt, hoe je God dankbaar zult zijn. Uit dat weten en beleven bestaat het leven van het geloof. Waarbij verootmoediging, verwondering en verlangen Hem te dienen elkaar versterken en op elkaar in werken. Altijd maar door. Dat zijn geen vijanden van elkaar of concurrenten, maar vrienden en medewerkers hoe meer ik mijn ellende beleef, hoe wonderlijker het voor me is dat er verlossing is, en hoe rijker ik de verlossing versta hoe meer ik verlang Hem te dienen in dankbaarheid. Hoe meer ik dat verlang, hoe erger ik het vind dat ik toch weer zondig en hoe scherper ik dat zie, hoe wonderlijker de verlossing is, hoe dankbaarder enzovoort enzovoort. En het kenmerk van geloof is dat het verlangt naar meer: diepere verootmoediging, grotere verwondering, vuriger verlangen. Dat is leven, leven tot Gods eer. Daar gaat het om. En het voedsel, de leer is juist daarom zo belangrijk.

Amen